

Hubungan Kerajaan Pusat dan Kerajaan Negeri Sabah Semasa Era Pentadbiran Musa Aman dan Kesannya Terhadap Hasil Royalti Minyak

Relationship Between the Federal Government and the Sabah State Government During the Administration Era of Musa Aman and Its Impact on Oil Royalty Revenue

Siti Fahlizah Padlee
¹Mohd Rizal Mohd Yaakop

Program Sains Politik
Pusat Kajian Sejarah, Politik dan Hal Ehwal Antarabangsa
Fakulti Sains Sosial & Kemanusiaan
Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence e-mel: ¹rizaly@ukm.edu.my

ABSTRAK

Isu hasil royalti minyak bagi negeri Sabah merupakan isu yang sering dibangkitkan oleh parti pembangkang semasa pemerintahan Musa Aman yang memperjuangkan 20 peratus pemulangan hasil royalti minyak terutamanya menjelang Pilihan Raya Umum (PRU). Isu ini juga dilihat sebagai satu mekanisme untuk mengukur perkembangan pembangunan negeri Sabah yang turut dikaitkan dengan kadar kemiskinan yang tinggi bagi negeri tersebut. Sedangkan sektor perlombongan iaitu industri petroleum merupakan penyumbang kedua kepada ekonomi di negeri berkenaan. Perjanjian yang termeterai di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri di bawah Akta Pembangunan Petroleum 1974 pada 14 Jun 1976 menyaksikan penetapan lima peratus hasil keuntungan minyak oleh syarikat PETRONAS melalui Kontrak Perkongsian Pengeluaran (PSC) bagi aktiviti pengeksploasian dan pengeksploitasi petroleum sama ada di pantai atau di luar pantai Sabah. Begitupun, pembahagian kuasa kerajaan pusat dan kerajaan negeri terhadap hasil royalti minyak tidak terdapat dalam Perlembagaan. Hanya dalam Akta Pembangunan Petroleum 1974 menjelaskan pembayaran wang tunai sebagaimana yang dipersetujui antara pihak-pihak yang berkenaan kepada kerajaan Persekutuan dan kerajaan mana-mana negeri yang berkenaan. Kajian ini bertujuan untuk mengetahui sejauhmanakah hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri Sabah semasa era pentadbiran Musa Aman dalam menyelesaikan isu royalti minyak. Kajian ini menggunakan metodologi kualitatif yang merangkumi data primer iaitu pengumpulan dokumen-dokumen rasmi kerajaan iaitu dari penyata rasmi Laporan Ketua Audit Negara Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sabah dan Dewan Undangan Negeri Sabah (2003-2018). Dapatan kajian menunjukkan hubungan baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri tidak mempengaruhi pembayaran hasil royalti minyak di negeri Sabah.

Kata kunci: kerajaan pusat, kerajaan negeri, royalti, minyak, Sabah

ABSTRACT

Oil royalty revenue has been an issue for the state of Sabah that is often raised by the opposition parties during the administrative era of Musa Aman who advocates for 20 percent return of oil royalty revenue, especially during the General Election (GE). The issue is also seen as a mechanism to measure the development of Sabah, which is associated with the high poverty rate within the state. While the mining sector, namely the petroleum industry, is the second contributor to the state's economy, the agreement signed between the federal and state governments under the Petroleum Development Act 1974 on 14 June 1976 had witnessed the fixing of 5 percent of oil profits by PETRONAS through Production Sharing Contract (PSC) for any petroleum exploration and exploitation activities conducted at the onshore or offshore of the Sabah coast. The division of power between the federal and state governments over oil

royalty revenue is not stated in the Constitution and only in the Petroleum Development Act 1974 clarifies the payment of cash as agreed between the parties concerned to the Federal government and the government of any state concerned. The purpose of this study is to determine the extent of relationship between the federal government and the Sabah state government during the administration era of Musa Aman in resolving the issue of oil royalty. It was done using a qualitative methodology where the primary data were obtained from official statements by Auditor General's Report on The Sabah State Government Financial Statement and The Financial Management of The State Departments and Agencies and the Sabah State Assembly (2003-2018). The findings reported that the good relations between federal and state government have not influenced on the oil revenue.

Keywords: *central government, state government, royalties, oil, Sabah*

1. Pengenalan

Pada 14 Jun 1976 menyaksikan termeterainya perjanjian ikatan kerjasama di antara kerajaan negeri Sabah dengan Petronas melalui Akta Pembangunan 1974. Harris Salleh merupakan Ketua Menteri Sabah yang bertanggungjawab dan mengambil peranan sewaktu pemeteraian perjanjian tersebut (Daily Express, 7 Jun 2014). Perjanjian ini memberi kuasa hanya kepada Petronas untuk melakukan aktiviti pemprosesan atau penapisan petroleum atau pengilangan keluaran petrokimia daripada petroleum. Didapati impak pada pelaksanaan perjanjian ini menetapkan lima peratus hasil keuntungan minyak kepada kerajaan negeri Sabah. Perjanjian yang berlaku ini juga turut menyaksikan kuasa kerajaan pusat terhadap kerajaan negeri dalam pemberian hasil royalti minyak kepada kerajaan negeri. Biarpun ia tidak dinyatakan pada Perlembagaan Malaysia, namun termaktub pada Akta Pembangunan 1974 yang menyatakan tentang kuasa Perdana Menteri dalam mengawal dan memberi arahan kepada Petronas. Situasi ini jelas secara langsung menunjukkan hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri dipengaruhi oleh kuasa Perdana Menteri yang memberi kesan kepada hasil keuntungan royaltiminyak.

Hasil royalti minyak merupakan isu utama yang sering dikaitkan dengan hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri. Terdapat kecenderungan pemberian hasil royalti minyak yang bergantung pada hubungan baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri. Fenomena ini berlaku di negeri-negeri pengeluar minyak. Sebagai contoh negeri Kelantan yang hanya menerima wang ehsan bukannya hasil royalti minyak (Zailanni Amit 2017). Begitupun, bagi negeri Terengganu pembayaran royalti minyak diberhentikan oleh kerajaan pusat akibat kekalahan parti politik yang mewakili kerajaan pusat semasa PRU pada 1999 (Mohammad Agus 2004). Fenomena berkaitan pembayaran hasil royalti minyak menjadi isu yang sering berlaku terhadap negeri-negeri pengeluar minyak yang tidak mempunyai haluan politik yang sama dengan kerajaan pusat. Berlainan pula dengan situasi di negeri Sabah, perkembangan hasil royalti minyak menjadi isu tuntutan oleh parti pembangkang yang mendesak agar kerajaan negeri yang dipimpin oleh Musa Aman menuntut agar pemberian hasil royalti minyak yang lebih tinggi daripada jumlah hasil royalti yang diterima bagi kesemua negeri pengeluar minyak.

Pada era pentadbiran Musa Aman, selain memegang jawatan sebagai Ketua Menteri beliau turut menyandang jawatan Pengerusi Barisan Nasional (BN) bagi negeri Sabah dan mempunyai hubungan yang akrab dengan kerajaan pusat. Keakraban ini merupakan tunjang utama bagi memastikan pentadbiran BN di negeri tersebut terus kukuh (Borneo Today, 29 April 2017). Namun, hubungan keakraban ini tidak menghalang kerajaan BN yang ditadbir oleh Musa Aman untuk mengambil sikap berdiam diri berhubung isu royalti minyak dan beliau juga mengambil langkah pendekatan tersendiri dalam menyelesaikan isu royalti minyak di negeri tersebut (Astro Awani, 13 Julai 2014).

Musa Aman telah melakukan beberapa usaha untuk mendapatkan hasil keuntungan royalti minyak yang lebih daripada jumlah seperti yang ditetapkan pada Akta Kemajuan Petroleum 1974. Antara usaha yang dilaksanakan oleh beliau adalah dengan mengarahkan Menteri Tugas Khas Sabah untuk melakukan perbincangan berkaitan royalti minyak bersama-sama dengan

syarikat Petronas (News Straits Times, 15 Julai 2014). Beliau juga turut bertemudengan mantan Perdana Menteri iaitu Dato' Sri Mohd Najib Bin Tun Abd Razak bagi membincangkan berkenaan isu royalti minyak di negeri tersebut. Musa Aman juga yakin bahawa kerajaan pusat akan mengutamakan dan memberi perhatian kepada negeri Sabah berkenaan hak keuntungan royalti minyak sebagaimana yang dilakukan pada negeri Sarawak (The Star, 8 Jun 2014). Namun, usaha beliau bagi menuntut hasil keuntungan minyak yang lebih tinggi didakwa gagal disebabkan oleh setiap keputusan adalah tertakluk dan dikawal oleh kerajaan pusat (Borneo Today, 31 Mac 2017).

Berbanding dengan negeri-negeri pengeluar minyak yang lain, hubungan kerajaan negeri di bawah pentadbiran Musa Aman dengan kerajaan pusat dilihat memaparkan sisi perbezaan yang ketara. Namun, kerajaan negeri masih gagal menuntut jumlah hasil royalti minyak yang lebih tinggi dari kerajaan pusat. Sekaligus kegagalan ini dikaitkan dengan status kemiskinan negeri Sabah yang dilihat gagal memberi pulangan pada pembangunan dan kemaslahatan penduduk negeri berkenaan. Justeru, kajian ini melihat sejauhmanakah hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri Sabah semasa era pentadbiran Musa Aman dalam menyelesaikan isu royalti minyak?

2. Tinjauan Literatur

Bahagian ini menyoroti kajian-kajian lepas berkaitan dengan minyak. Terdapat tiga sub tema iaitu berkaitan latar belakang perkembangan minyak di Sabah, isu hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri serta kesannya kepada hasil royalti minyak di Malaysia dan isu hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri serta kesannya kepada hasil royalti minyak di luar negara.

2.1 Latar Belakang Perkembangan Minyak di Sabah

Kajian lepas oleh Muhammad Anuar (1978: 102) menerangkan tentang latar belakang penerokaan minyak di Sabah yang telah bermula pada 1915. Terdapat banyak syarikat minyak dari luar negara seperti Shell dan Exxon, manakala Kwok Brothers merupakan syarikat minyak tempatan Sabah yang terlibat dengan pengeluaran dan penghasilan minyak. Eksplorasi minyak oleh syarikat-syarikat ini menumpukan beberapa kawasan seperti di Kudat, Sabatik, kepulauan Magalum dan di luar pantai barat Sabah. Syarikat Shell menjadi syarikat minyak utama pengeksplorasian di negeri tersebut yang menumpukan dua kawasan utama iaitu Erb West dan Semarang pada 1954. Pengeluaran minyak oleh syarikat Shell hanya mengeksport ke dua negara sahaja iaitu Jepun dan Amerika Syarikat. Manakala, syarikat-syarikat minyak lain mengeksport minyak ke Jepun, Thailand, Filipina dan Singapura. Pada 1974, Semarang dan South Furious (Utara Sabah) merupakan dua kawasan telaga minyak yang terbesar dengan masing-masing mengumpul sebanyak 83 juta tong minyak dan 40 juta tong minyak.

Perjanjian Lesen Prospek bagi negeri Sabah yang memperuntukkan 12 1/2 peratus bagi jumlah pembayaran royalti minyak bagi pengeluaran minyak di permukaan darat dan di dalam perairan negeri Sabah. Walaubagaimanapun, berlaku perubahan pada jumlah pembayaran royalti minyak yang tinggi ini selepas pembentukan persekutuan Malaysia. Satu jawatankuasa ditubuhkan bagi mengkaji semula jumlah pembayaran cukai bagi aktiviti ekplorasi dan eksploitasi minyak di Malaysia. Jawatankuasa tersebut menyarankan pelaksanaan model perkongsian saksama bagi mengira keuntungan daripada pengeluaran minyak di negara ini. Seterusnya perkembangan hasil daripada penubuhan jawatankuasa tersebut apabila kerajaan pusat memperuntukkan Akta Petroleum (Cukai Pendapatan) 1967 yang mempunyai bidang kuasa perundangan fiskal dan merangkumi prospek perlesenan dan perlombongan (Muhammad Anuar 1978:102). Perkembangan pembayaran royalti kepada kerajaan negeri bagi negeri Sabah ditetapkan di bawah Akta Pembangunan Petroleum 1974 dan syarikat Petronas mempunyai kuasa bagi melaksanakan aktiviti berkaitan petroleum di negeri berkenaan sekaligus mengurangkan kuasa kerajaan negeri dalam mendapatkan pembayaran royalti (Wee Chong Hui

1995: 24).

Berikutan dengan pembayaran royalti minyak melalui perjanjian yang termeterai dengan kerajaan pusat, yang kesannya dapat dilihat pada pemberian bidang kuasa pengeluaran minyak tertakluk di bawah Petronas serta pembayaran royalti minyak sebanyak lima peratus kepada negeri Sabah (Faisal 2018). Rentetan sebelum pemeteraian perjanjian di antara kerajaan negeri Sabah dengan kerajaan pusat di bawah Akta Pembangunan Petroleum 1974, hubungan kerajaan negeri di bawah kepimpinan Tun Mustapha menghadapi ketegangan dengan kerajaan pusat apabila beliau tidak mahu menandatangani perjanjian berkaitan minyak dengan Petronas (Mohammad Agus 2002). Semasa pentadbiran Parti Bersatu Sabah, wujudnya hubungan yang tidak baik di antara kerajaan negeri dengan kerajaan pusat (Mohammad Agus 2002). Ketegangan ini jelas dipamerkan pada PRU 1990 apabila Joseph Pairin Kitingan menuntut jumlah royalti minyak yang lebih iaitu sebanyak 50 peratus (Jomo K. S. dan Wee Chong Hui 2002). Kesenambungan isu royalti minyak berterusan walaupun kerajaan negeri ditadbir di bawah pucuk pimpinan BN. Situasi ini dibuktikan sejak tahun 2014, golongan elit keahlian parti BN Sabah telah menuntut jumlah 20 peratus hasil minyak (Faisal 2018).

2.2 Isu Hubungan Kerajaan Pusat Dengan Kerajaan Negeri Serta Kesannya Terhadap Hasil Royalti Minyak di Malaysia

Ketiadaan peruntukan undang-undang khusus dalam Perlembagaan Persekutuan yang dapat menerangkan secara terperinci berhubung bidang kuasa kerajaan pusat terhadap sumber minyak ini. Namun, kerajaan pusat memperuntukkan bidang kuasanya melalui Akta Pembangunan Petroleum dengan penubuhan Petronas yang bermatlamat adalah untuk memaksimumkan keuntungan hasil minyak yang terdapat di negara ini. Di samping itu, kepentingan sistem kontrak perkongsian pengeluaran yang digunakan oleh negeri-negeri pengeluar minyak dikawal selia oleh kerajaan pusat adalah untuk mengelakkan perbezaan kepelbagaian terma bagi eksplorasi dan pengeluaran minyak (Moorthy 1982). Isu hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri serta kesannya kepada hasil royalti minyak menjadi tumpuan terutamanya di negeri-negeri pengeluar minyak seperti Terengganu, Kelantan dan Sarawak.

Pertukaran wang hasil royalti minyak kepada wang ihsan selepas PRU 1999 diberikan daripada kerajaan pusat kepada kerajaan negeri Terengganu membuktikan pentingnya hubungan yang baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri. Kemenangan parti PAS dalam PRU 1999 yang tidak mempunyai sealiran pada ideologi politik dengan kerajaan pusat menyebabkan pemberhentian pembayaran wang royalti minyak kepada kerajaan negeri berkenaan. Alasannya adalah disebabkan oleh kerajaan negeri tiada hak dari segi undang-undang dan serta dakwaan bahawa kerajaan PAS tidak pandai mengurus duit yang dapat memanfaatkan hasil keuntungan minyak pada pembangunan negeri (Mohammad Agus 2004). Situasi ini turut dihadapi oleh kerajaan negeri Kelantan. Menurut Zailanni Amit (2017), kerajaan pusat menafikan royalti minyak terhadap negeri tersebut, walaupun minyak telah dijumpai di negeri Kelantan sejak tahun 1990 dan Petronas mula mendapat hasil minyak bermula tahun 1997. Tindakan kerajaan pusat ini telah mencabul sistem federalisme di negara. Hal ini kerana, tindakan yang dilakukan oleh kerajaan pusat dibuat tanpa konsultasi dengan kerajaan Kelantan. Tindakan ini juga menunjukkan kerajaan pusat tidak menghormati pilihan rakyat Kelantan dan mencabul kedaulatan negeri tersebut serta bercanggah dengan Perkara 80 Perlembagaan Persekutuan yang memperuntukkan kuasa pemerintah kerajaan pusat tidak boleh melampaui apa-apa perkara yang berada dalam kerajaan negeri. Pengalaman yang dihadapi oleh Kelantan ini berlawanan dengan pembahagian kuasa di antara kerajaan pusat dan negeri seperti yang termaktub pada Perlembagaan Persekutuan (Zawawi, Yaakop, Zakaria, Zakaria, & Hasnul, 2018).

Berbeza dengan situasi yang berlaku terhadap kerajaan negeri Sarawak yang mempunyai hubungan baik dengan kerajaan pusat disebabkan peranan kerajaan negeri dalam mengawal senario politik Malaysia (Faisal 2018). Bahkan, Faisal (2018) mendapati karakter pemimpin Sarawak yang tegas misalnya seperti Adenan Satem menuntut jumlah hasil minyak yang lebih daripada kerajaan pusat. Hubungan baik dengan kerajaan pusat ini telah lama berlaku sejak

1960 an dan Ketua Menteri Sarawak pada masa itu mendakwa bahawa kerajaan pusat secara lisan bersetuju untuk memberikan kesemua hasil keuntungan minyak sebagai gantian tawaran geran yang rendah (Leigh, 1988: 133). Malah, kesepakatan Ahli Dewan Undangan Negeri (DUN) dapat dilihat apabila DUN Sarawak meluluskan suatu rang-rang tuntutan jumlah royalti hasil minyak sebanyak 20 peratus (Leigh 1988: 133).

2.3 Isu Hubungan Kerajaan Pusat Dengan Kerajaan Negeri Serta Kesannya Terhadap Hasil Royalti Minyak di Luar Negara

Ketidaksamaratan pada agihan hasil royalti minyak oleh kerajaan pusat kepada kerajaan negeri sering berlaku di negara yang sedang membangun seperti yang berlaku di Nigeria dan Sudan. Alabi (2010: 257) mendapati isu utama yang berlaku di Nigeria adalah disebabkan oleh pertikaian parti politik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri terhadap keuntungan hasil minyak. Kesannya pembahagian hasil keuntungan minyak ditentukan oleh kerajaan pusat iaitu dengan merujuk pada saiz keluasan wilayah dan jumlah populasi. Keputusan yang ditentukan oleh kerajaan pusat tidak memberi manfaat kepada wilayah Delta yang merupakan penyumbang pengeluaran minyak iaitu sebanyak 70 hingga 80 peratus (Alabi 2010: 258). Delta yang merupakan kawasan utama bagi pengeksplorasi minyak di Nigeria tidak mendapat sebarang manfaat hasil keuntungan minyak misalnya kemudahan infrastruktur. Ketidaksamarataan hasil agihan keuntungan minyak menyebabkan wujudnya beberapa kumpulan militan di Delta yang bermatlamat untuk menentang kerajaan pusat serta menuntut keadilan pada hasil keuntungan minyak yang diambil di kawasan mereka (Oyeranmi 2020).

Seterusnya, situasi yang berlaku di Sudan memaparkan hasil keuntungan minyak dikaut oleh kerajaan pusat serta tidak diagihkan kepada wilayah pengeluar minyak di negara berkenaan. Akibatnya, kemiskinan penduduk sebanyak 60-75 peratus di Sudan dan 90 peratus di Selatan Sudan (Patey 2010). Kerajaan pusat menyalahgunakan hasil keuntungan minyak yang disalurkan kepada sektor pertahanan dan keselamatan seperti membeli peralatan ketenteraan bagi mengekang perang saudara yang berlaku di Selatan Sudan (Martini 2012). Justeru, situasi sedemikian jelas memaparkan sisi pemimpin kerajaan pusat yang gagal dalam mengurus hasil keuntungan minyak kepada kerajaan negeri bagi meningkatkan pertumbuhan ekonomi.

3. Metodologi

Kaedah utama yang dilaksanakan bagi mendapatkan input dalam kajian ini adalah dengan menggunakan kajian kualitatif iaitu pengumpulan data primer. Taylor dan Bogdan (1984) membawa pengertian luas dalam konteks data kualitatif yang berbentuk deskriptif iaitu seperti perkataan bertulis atau tulisan dan pemerhatian tentang tingkah laku manusia. Data primer pula menerangkan tentang sumber asli yang dikumpul bagi mencapai matlamat kajian (Hox dan Boeije 2005).

3.1 Kawasan Kajian

Kajian ini merangkumi kawasan kajian semasa pemerintahan Musa Aman yang merupakan individu penting dalam membuat dan melaksanakan dasar dan keputusan semasa pemerintahannya. Beliau merupakan individu utama yang membentuk dan menjayakan hubungan keakraban di antara kerajaan negeri dengan kerajaan pusat. Justeru, penumpuan kajian penyelidikan terhadap hubungan kerajaan negeri dengan kerajaan pusat semasa era pentadbiran Musa Aman diteliti bagi melihat kesan hasil royalti minyak kepada negeri Sabah.

3.2 Tata Cara Pengumpulan Data

Kaedah pengumpulan data dalam kajian ini menggunakan kaedah kajian primer yang menerangkan tentang pengumpulan data baharu dan belum pernah dianalisis serta ianya bertujuan bagi menjawab persoalan kajian (Jupp 2016:250). Kajian pengumpulan data primer ini akan menggunakan pendekatan kualitatif. Menurut Jupp (2016:250) kaedah kajian dengan menggunakan pendekatan kualitatif adalah memfokuskan pada konstruktivisme dan interpretasi. Sehubungan itu, pengumpulan data primer pada kajian ini adalah daripada sumber-sumber seperti koleksi penyata rasmi Dewan Undangan Sabah dan Laporan Ketua Audit Negara Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sabah. Pengumpulan tiga sumber ini adalah dari tahun 2003 hingga 2018. Pemilihan skop masa ini adalah bermula semasa pelantikan Musa Aman sebagai Ketua Menteri Sabah iaitu pada 2003 hingga 2018.

3.3 Analisis Data

Powell dan Renner (2003) menyatakan asas utama bagi menganalisis dan mengimplementasikan naratif data adalah dengan menggunakan metod analisis kandungan yang boleh dilaksanakan dengan soalan terbuka, komen bertulis, testimoni, temu ramah secara individu atau berkumpulan, perbincangan secara berkumpulan, pemerhatian, buku log, jurnal, dokumen, laporan, surat khabar, penceritaan dan kajian kes. Analisis pada dokumen adalah dengan menggunakan penilaian data dan maklumat yang diperolehi pada dokumen tersebut (Powell dan Renner 2003). Kaedah analisis data bagi kajian ini adalah menggunakan analisis kandungan dokumen rasmi.

4. Dapatan dan Perbincangan

Bahagian ini membincangkan dapatan daripada sumber primer iaitu Laporan Ketua Audit Negara Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sabah dan penyata rasmi DUN Sabah dari tahun 2003 hingga 2018.

4.1 Dapatan 1

Laporan ini merangkumi jumlah hasil royalti petroleum yang merupakan penyumbang utama kepada hasil kerajaan negeri Sabah. Ianya dibahagikan kepada tiga jadual mengikut skop masa berdasarkan PRU iaitu tahun 2003-2008, tahun 2008-2012 dan 2013-2018. Jumlah hasil royalti minyak dari 2003 hingga 2007 adalah seperti Jadual 1. Bermula pada 2003 hingga 2006, jumlah hasil royalti minyak meningkat dua kali ganda iaitu daripada RM207.36 juta kepada RM409.73 juta. Namun, pada 2007 jumlah royalti minyak menurun sedikit kepada RM365.37 juta. Seterusnya, Jadual 2 menunjukkan hasil royalti minyak dari skop masa bermula pada 2008 hingga 2012. Jadual tersebut menunjukkan peningkatan secara konsisten iaitu sebanyak RM750.90 juta pada 2008 kepada RM941.25 juta pada 2012. Akhirnya, Jadual 3 menunjukkan penurunan bagi hasil royalti minyak dari tahun 2013 hingga 2016 iaitu daripada RM975.34 juta kepada RM787.83 juta. Namun, hasil royalti minyak telah meningkat secara signifikan pada 2017 hingga 2018 iaitu RM 1,264.44 juta kepada RM1,606.6 juta. Perbezaan bagi setiap hasil royalti minyak ini adalah dilihat dipengaruhi oleh pengeluaran petroleum dan harga minyak sepanjang tahun tersebut.

JADUAL 1: Jumlah hasil royalti petroleum dari tahun 2003 hingga 2007

Tahun	2003	2004	2005	2006	2007
Royalti Petroleum	RM207.36 juta	RM254.89 juta	RM276.65 juta	RM409.73 juta	RM365.37 juta

Sumber: Laporan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Sabah Tahun 2003-2018

JADUAL 2: Jumlah hasil royalti petroleum dari tahun 2008 hingga 2012

Tahun	2008	2009	2010	2011	2012
Royalti Petroleum	RM750.90 juta	RM742.98 juta	RM826.56 juta	RM831.18 juta	RM941.25 juta

Sumber: Laporan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Sabah Tahun 2003-2018

JADUAL 3: Jumlah hasil royalti petroleum dari tahun 2013 hingga 2018

Tahun	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Royalti Petroleum	RM975.34 juta	RM978.54 juta	RM961.94 juta	RM787.83 juta	RM 1,264.44 juta	RM1,606.6 juta

Sumber: Laporan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Sabah Tahun 2003-2018

4.2 Dapatan 2

Dapatan kajian ini adalah daripada sumber Penyata Rasmi Mesyuarat Dewan Undangan Negeri Sabah bermula pada 2003 hingga 2018. Begitu pun, dalam penyata rasmi ini merupakan kenyataan jawapan lisan daripada Musa Aman selaku Ketua Menteri Sabah khususnya berkaitan hasil royalti minyak dan perihal hubungan kerajaan pusat dengan kerajaan negeri hanya didapati pada tahun-tahun tertentu sahaja seperti 2003, 2004, 2007, 2010, 2011, 2013 dan 2016. Pada 2003 iaitu tahun pertama Musa Aman memegang jawatan sebagai Ketua Menteri Sabah, beliau melihat pada sumbangan petroleum kepada pendapatan hasil negeri yang diramalkan akan melonjak sebanyak 10 peratus daripada jumlah anggaran hasil negeri pada 2004. Pada tahun tersebut, beliau juga menyatakan bahawa kerajaan negeri tidak boleh mengkaji semula kadar royalti minyak disebabkan ketiadaan klausa seperti berikut dinyatakan dalam perjanjian yang telah dimeterai di antara kerajaan negeri dengan Petronas pada 14 Jun 1976¹. Seterusnya pada tahun berikutnya, Musa Aman menerangkan berkaitan hasil pendapatan daripada royalti petroleum iaitu sebanyak RM254.88 juta iaitu². Di samping itu, beliau juga menzahirkan keyakinan akan hubungan baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri dapat memberi kesan terhadap pembangunan dan peningkatan hidup di bawah kepimpinan Barisan Nasional. Pada 2007, kerajaan negeri telah bersetuju untuk melepaskan hak terhadap royalti ataupun terhadap apa juga bayaran lain yang kena dibayar menurut apa-apa pajakan, lesen, atau perjanjian permohonan minyak di bawah ordinan tanah Sabah atau mana-mana undang-undang bertulis lain dengan berhubung petroleum⁴. Terdapat persamaan pada input yang dinyatakan oleh Musa Aman pada 2010 dan 2011 iaitu berkaitan tentang isu cadangan

mengkaji semula jumlah royalti minyak yang diperoleh kerajaan negeri Sabah. Selain itu, beliau turut memaklumkan bahawa kerajaan negeri telah menerima bantuan kewangan lain daripadakerajaan pusat walaupun hanya menerima jumlah lima peratus royalti minyak dari Petronas⁵⁶. Pada 2013, Musa Aman menerangkan royalti petroleum yang akan menyumbang sebanyak RM1.4bilion atau 30.5% daripada jumlah hasil negeri yang akan dibayar oleh Petronas dengan penemuan telaga minyak baru iaitu di Gumusut-Kakap dan jangkakan pengeluaran yang lebih tinggi dari Telaga Minyak Kikeh⁷. Terakhirnya, Musa Aman menyatakan berkaitan tuntutan 20 peratus hasil petroleum yang masih belum disemak iaitu semasa persidangan mesyuarat DUN pada 2016.

4.3 Perbincangan

Kajian ini memperlihatkan bahawa hubungan baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri gagal memberi kelebihan impak terutamanya pada peningkatan hasil royalti minyak terhadap negeri Sabah. Hal ini dibuktikan pada Laporan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Pengurusan Kewangan dari tahun 2003 hingga 2018 yang menunjukkan bahawa peningkatan hasil royalti minyak terhadap hasil keuntungan negeri Sabah adalah bergantung kepada pengeluaran petroleum dan harga minyak sepanjang tahun tersebut. Kajian ini juga mengenal pasti bahawa tiada sebarang usaha ataupun tindakan tuntutan daripada Musa Aman bagi mendapatkan jumlah hasil minyak yang lebih daripada lima peratus sewaktu mesyuarat DUN Sabah. Sebaliknya, kenyataan berkaitan usaha beliau untuk menuntut jumlah hasil royaltiminyak yang lebih tinggi daripada kerajaan pusat hanya dilaporkan pada akhbar-akhbar tempatan seperti di Astro Awani dan News Straits Times.

Hasil kajian juga menunjukkan bahawa hubungan baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri menyebabkan kebergantungan kerajaan pusat untuk menuntut jumlah kewangan lain ataupun sumbangan khas daripada kerajaan pusat. Perkara ini disokong dengankenyataan Musa Aman yang mengatakan bahawa Sabah telah menerima peruntukan yang lebih besar dalam pelbagai program pembangunan kerajaan Persekutuan seperti Rancangan Malaysia Kesembilan dan Koridor Pembangunan Sabah (mstar, 24 November 2008). Bergantungan pada kewangan lain ataupun sumbangan khas daripada kerajaan pusat adalah disebabkan oleh perjanjian yang termaktub di antara kerajaan negeri dengan Petronas pada 14Jun 1976 yang menghalang kerajaan negeri untuk menuntut jumlah hasil royalti minyak yang lebih tinggi. Penetapan perjanjian ini merupakan cabaran dari aspek perundangan kepada kerajaan negeri untuk menuntut jumlah hasil royalti minyak yang lebih tinggi daripada kerajaanpusat. Perjanjian ini bukan sahaja menyekat kerajaan negeri untuk menuntut jumlah hasil royalti minyak yang lebih tinggi daripada lima peratus, namun kerajaan negeri turut menyatakan persetujuan untuk melepaskan hak terhadap royalti ataupun terhadap apa juga bayaran lain yang kena dibayar menurut apa-apa pajakan, lesen, atau perjanjian permohonan minyak di bawah ordinan tanah Sabah atau mana-mana undang-undang bertulis lain dengan berhubung petroleum. Situasi ini sekaligus memperjelaskan bahawa kerajaan negeri tidak mempunyai punca kuasa di bawah perundangan negeri Sabah bagi sebarang isu berkaitan minyak.

5. Rumusan dan Cadangan

Secara keseluruhannya, kajian ini merumuskan hubungan baik di antara kerajaan pusat dengan kerajaan negeri di bawah kepimpinan BN tidak memberi kepentingan dalam menyelesaikan isu tuntutan bagi mendapatkan hasil royalti minyak yang lebih tinggi semasa era pentadbiran Musa Aman. Penemuan pada dapatan hasil kajian dibuktikan

sewaktu persidangan mesyuarat DUN Sabah yang menunjukkan tiada sebarang usaha atau tindakan dinyatakan sama ada daripada Musa Aman mahupun daripada menteri-menteri kabinet Sabah sepanjang tahun 2003 hingga 2018 berhubung dengan isu tuntutan royalti minyak. Kajian ini turut memaparkan kenyataan jawapan lisan daripada Musa Aman yang seringkali dilihat menyatakan bahawa sumber kewangan terhadap pembangunan bagi negeri Sabah tidaklah bergantung sepenuhnya daripada hasil royalti minyak, namun ianya adalah daripada saluran peruntukan yang besar daripada kerajaan pusat. Selain itu, isu tuntutan royalti minyak yang lebih tinggi daripada lima peratus mendapat kekangan kerana ianya melibatkan pemeteraian perjanjian serta proses perundangan. Justeru, seharusnya pada masa hadapan perbincangan seterusnya mengambil kira kajian berkaitan tentang implikasi hasil royalti minyak yang diperolehi terhadap program pembangunan di Sabah.

Rujukan

- Alabi, J. O. (2010). *The Dynamics Of Oil And Fiscal Federalism: Challenges To Governance and Development in Nigeria*. University of Leeds School of Politics and International Studies (POLIS). https://etheses.whiterose.ac.uk/4618/1/uk_bl_ethos_531646.pdf [4 Jun 2022]
- Anon. (2014). Harris should not have signed oil deal: *Star Daily Express*. 7 Jun. <http://www.dailyexpress.com.my/news.cfm?NewsID=89900> [10 Jun 2022]
- Anon. (2014). Sabah tidak pernah berdiam diri mengenai isu royalti minyak - Musa Aman. *Astro Awani*. 13 Jun. <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/sabah-tidak-pernah-berdiam-diri-mengenai-isu-royalti-minyak-musa-aman-39699> [15 Jun 2022]
- Anon. 2014. Sabah Discussing Oil Royalty Issue. *New Straits Times*. 15 Julai. <https://www.nst.com.my/news/2015/09/sabah-discussing-oil-royalty-issue> [4 Jun 2021].
- Anon. (2014). Sabah Hopes to Get Same Attention As Sarawak On Petroleum Royalty. *The Star*. 8 Jun. <https://www.thestar.com.my/news/nation/2014/06/08/sabah-hopes-to-get-same-attention-as-sarawak-on-petroleum-royalty> [4 Jun 2022].
- Anon. (2017). 'Kuman Politik' Tidak Mampu Putuskan Hubungan Akrab Sabah-Persekutuan. *Borneo Today*. 29 April. <https://www.astroawani.com/berita-politik/kuman-politik-tidak-mampu-putuskan-hubungan-akrab-kerajaan-sabah-persekutuan-tpm-141041> [4 Jun 2021]
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2003). *Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah*. 11. Mesyuarat Yang Kedua Penggal Pertama Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Kesebelas.
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2003). *Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah*. 338. Mesyuarat Yang Kedua Penggal Pertama Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Kesebelas.
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2004). *Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah*. 12. Mesyuarat Yang Ketiga Penggal Pertama Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Kedua Belas
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2004). *Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah*. 37. Mesyuarat Yang Pertama Penggal Pertama Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Kedua Belas.

- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2007). Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah. 119. Mesyuarat Pertama Penggal Keempat Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Kedua Belas.
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2010). Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah. 133. Mesyuarat Pertama Penggal Ketiga Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Ketiga Belas.
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2011). Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah. 82. Mesyuarat Pertama Penggal Keempat Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Ketiga Belas.
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2013). Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah. 13. Mesyuarat Ketiga Penggal Pertama Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Keempat Belas.
- Dewan Undangan Negeri Sabah. (2016). Penyata Dewan Undangan Negeri Sabah. 102. Mesyuarat Pertama Penggal Keempat Dewan Undangan Negeri Sabah Yang Keempat Belas.
- Faisal S. Hazis. (2018). Domination, Contestation, and Accommodation: 54 Years of Sabah and Sarawak in Malaysia. *Southeast Asian Studies*, Vol. 7, No. 3. https://www.jstage.jst.go.jp/article/seas/7/3/7_341/_pdf/-char/en [10 Jun 2022]
- Hussain Yusri Zawawi, Mohd Rizal Mohd Yaakop, Jazimin Zakaria, Aziawati Zakaria and Ainul Adzelle Hasnul. (2018). The Implications of Petroleum Conflict in the Context of the Federal Government and the Kelantan State Government Relations. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*: 124-131
- Hox, J.J & Boeijer, H.R. (2005). Data Collection Primary vs. Secondary. *Encyclopedia of Social Measurement*, Volume 1: 593-599. http://www.joophox.net/publist/ESM_DCOL05.pdf. [10 Jun 2021]
- Jomo, K. S & Hui, Wee Chong. (2002). The political economy of Malaysian federalism: Economic development, public policy and conflict containment, *WIDER Discussion Paper*. No. 2002/113, ISBN 9291903531. The United Nations University World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER), Helsinki. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/52740/1/358489571.pdf> [10 Jun 2022]
- Jupp. V. (2016). *The SAGE Dictionary of Social Research Methods*. Thousand Oaks: SAGE Publication Ltd.
- Leigh, Michael B. (1988). *The Rising Moon: Political Change in Sarawak*. Sydney University Press, Sydney.
- Martini, M. (2012). Corruption and anti-corruption in Sudan. *Anti Corruption Resource Center*: 1-9 https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/342_Corruption_and_anti-corruption_in_Sudan.pdf [9 Jun 2021].
- Mohammad Agus Yussof. (2002). Politik Federalisme Di Malaysia: Pengalaman Sabah. *JATI- Journal of Southeast Asian Studies*. Vol.7. <https://jati.um.edu.my/index.php/jati/article/view/6579/4272> [10 Jun 2015]
- Mohammad Agus Yussof. 2004. Politik Terengganu Selepas Pilihan Raya Umum 1999: Dari Royalti ke Wang Ehsan. *Jurnal Sejarah, Politik dan Strategi*: 87-106. <file:///C:/Users/User/Downloads/PolitikTerengganuSelepasPilihanRayaUmum1999DariRoyaltikeWangEhsan.pdf> [2 Jun 2022]
- Muhammad Anuar. 1978. *The Petroleum Industry in Malaysia*. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in the University of London. ProQuest LLC. <https://eprints.soas.ac.uk/28739/1/10672907.pdf> [10 Jun 2022]
- Oyeranmi, O. S. Crisis and Reform in the Nigerian Oil Industry, 1999-2015. 2020. *KIU*

- Journal of Social Sciences*, [S.l.], v. 6, n. 1, p. 275-288, ISSN 2519-0474. Available at: <<https://www.ijhumas.com/ojs/index.php/kiujoss/article/view/757>>. Date accessed: 15 June 2022.
- V. K. Moorthy. 1982. Changes In The Federal-State Ownership And Exploitation Of Petroleum Resources In Malaysia. *Malaya Law Review*. July 1982, Vol.24, No. 1. <https://www.jstor.org/stable/24863710>. [11 Jun 2022]
- Patey, L.A. 2010. Crude Days Ahead? Oil And The Resource Curse In Sudan. *African affairs : the journal of the Royal African Society*. - Oxford : Oxford Univ. Press, ISSN 0001-9909, ZDB-ID 2192573. - Vol. 109.2010, 437 (17.9.), 617-617
<https://www.econbiz.de/Record/crude-days-ahead-oil-and-the-resource-curse-in-sudan-patey-luke/10008638623> [11 Jun 2022].
- Powell. E.T & Renner. M (2003). Analyzing Qualitative Data. University of Wisconsin-Extension Cooperation Extension Madison Wisconsin. <https://deltastate.edu/docs/irp/Analyzing%20Qualitative%20Data.pdf>. [17 September 2021].
- Taylor, S.J., Bogdan, R. & Devault, M.L. (2006). Introduction to Qualitative Research Methods A Guidebook and Resource. John Wiley & Sons, Inc.
- Wee Chong Hui. (1995). Sabah and Sarawak in the Malaysian Economy. Institute of Social Analysis, Kuala Lumpur.
- Zailanni Amit. (2017). Impak Isu Royalti Minyak Kelantan Terhadap Hubungan Kerajaan Pusat- Negeri. *Journal of Social Sciences and Humanities*, Vol. 12: 339-355. <https://ejournal.ukm.my/ebangi/article/viewFile/23896/7436> [5 Jun 2022].
- Zawawi, H. Y., Yaakop, M. R. M., Zakaria, J., Zakaria, A., & Hasnul, A. A. (2018). The Implications of Petroleum Conflict in the Context of the Federal Government and the Kelantan State Government Relations. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(5), 123–131. [6 Jun 2022].